

CONSIDERAȚII PRIVIND VIAȚA ȘI ACTIVITATEA MITROPOLITULUI GRECO-CATOLIC ALEXANDRU NICOLESCU (1882-1941)

Răzvan Mihai Neagu

Una dintre cele mai importante personalități ale Bisericii Greco-Catolice a fost mitropolitul Alexandru Nicolescu (1882-1941). El s-a născut în 6 iulie 1882, la Tulgheș (comitatul Ciuc, azi jud. Harghita). Provenea dintr-o familie de origine bănățeană, tatăl său Ioan Nicolescu era comerciant, iar mama sa a fost Elena Dobrea.

¹ Alexandru Nicolescu a avut o formație intelectuală impresionantă, învățând la Gimnaziul Evanghelic din Reghin și la Gimnaziul Superior Greco-Catolic din Blaj. Studiile începute în Transilvania au fost continuate la Roma în cadrul Colegiului Urban De Propaganda Fide (1898-1904), astfel că tânărul Alexandru a avut ocazia să se formeze intelectual în ambianța universitară a școlilor superioare papale din Cetatea Eternă, unde calitatea instruirii studenților era la cele mai înalte cote.² Alexandru Nicolescu nu a fost un simplu student. El și-a încununat pregătirea academică cu două doctorate obținute la Roma: în 1900 devine doctor în filosofie, iar în 1904 doctor în teologie.³ Strălucitele studii pe care le-a făcut la Roma l-au recomandat pentru o strălucită carieră în cadrul bisericii. În octombrie 1904 a fost hirotonit preot celib la Blaj de mitropolitul Victor Mihaly de Apșa.

Primii pași ai impresionantei sale cariere i-a făcut în administrația bisericească blăjeană. Ulterior, în anul 1905, Alexandru Nicolescu a optat pentru domeniul didactic, devenind în scurt timp unul dintre profesorii reprezentativi și exponențiali ai școlilor românești de la Blaj. Este numit prefect de studii și profesor de teologie morală și pastorală în cadrul Seminarului Teologic Arhidiecezan (1905)⁴. De asemenea, Nicolescu a mai

¹ Mirela Popa-Andrei (coord.), *Canonici, profesori și vicari foranei din Biserica Română Unită (1853-1918). Dicționar*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013, p. 274.

² Ioan Mihaela Bonda, *De la périphérie de l'Empire vers la cite éternelle. La formation du clergé gréco-catholique roumain pendant la seconde moitié du XIXe siècle*, în *Transylvanian Review*, vol. XXII, Supplement No. 2, 2013, p. 160.

³ Cornel Sigmirean, *Intellectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806-1948)*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 2007, p. 211, nr. 1405; Szögi László, *Studenți români din Transilvania la universitățile din Europa în secolele XVI-XX*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 2011, p. 182.

⁴ Nicolae Comșa, Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului*, Editura Demiurg, București, 1994, p. 134.

fost profesor interimar de istorie în cadrul Institutului Pedagogic Arhidiecezan.⁵

Între anii 1907-1908, Alexandru Nicolescu și-a desfășurat activitatea ca preot misionar în Statele Unite ale Americii pentru comunitatea de români greco-catolici din orașul Cleveland (statul Ohio), avându-i în grijă și pe românii din statele Pennsylvania, Illinois, Indiana și Virginia de Vest⁶. Aici a avut ocazia să cunoască la fața locului, lumea și societatea americană, precum și ideile și principiile pe care erau acestea construite. Revenit acasă din misiunea de peste Oceanul Atlantic, Alexandru Nicolescu își reia activitatea didactică la Blaj, în cadrul Seminarului, fiind totodată profesor de religie și limba germană la Institutul Pedagogic, dar și catihet (profesor de religie) la Școala pentru învățăceii de meserii și negustorii⁷. Pe plan bisericesc, el a fost asesor în cadrul Tribunalului matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane.

Din această perioadă datează implicarea sa în viața politică din Austro-Ungaria, sprijinindu-i pe candidații români. Astfel, în contextul alegerilor pentru Parlamentul ungar de la Budapesta, el l-a însoțit și sprijinit în campania electorală pe avocatul Iuliu Maniu, care a candidat în cercul electoral parlamentar Vințu de Jos.⁸

Experiența acumulată pe plan didactic, în cadrul administrației bisericești, precum și în cadrul misiunii americane, l-au recomandat pe Alexandru Nicolescu pentru postul de secretar al mitropolitului Victor Mihály de Apșa, oficiu în care a fost numit în anul 1913.

Distinsul cleric, deși ocupa un oficiu cu o mare răspundere la Blaj, a fost un apropiat al credincioșilor și mai ales al comunității românești din Transilvania, fapt care este atestat în presa vremii. Argumentăm această aserțiune cu un exemplu ilustrativ: între 4-7 aprilie 1914, Alexandru Nicolescu a condus o misiune sfântă la Valea Jidanului (la granița dintre Transilvania și Moldova), unde a fost primit de administratorul protopopesc al tractului Giurgeu, Vasile Urzică (viitor protopop de Alba Iulia).⁹

Perioada Primului Război Mondial a însemnat pentru Alexandru Nicolescu ocazia ascensiunii în carieră. Astfel, la 15 februarie 1916 a

⁵ *Șematismul veneratului cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1906*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, p. 24.

⁶ Mirela Popa-Andrei (coord.), *Canonici*, p. 275.

⁷ *Șematismul veneratului cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1911*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, p. 18.

⁸ Ioan Tomole, *Românii din Transilvania în luptele național-electorale de la începutul secolului al XX-lea*, Editura Gutinul S.R.L., Baia Mare, 2001, p. 35-36.

⁹ *Unirea*, anul XXIV, Blaj, 23 aprilie 1914, nr. 40, p. 4.

devenit canonic teolog în cadrul Capitlului Catedralei din Blaj.¹⁰ Sensibil la suferințele și dramele războiului, Alexandru Nicolescu a donat în 1916, suma de 1100 de coroane pentru Orfelinatul din Blaj.¹¹

Deoarece, între septembrie 1916-iulie 1917, mitropolitul Victor Mihály de Apșa, alături de o mare parte a administrației bisericești centrale de la Blaj, a fost nevoit de autorități să se mute la Oradea, Alexandru Nicolescu a fost numit la 4 septembrie 1916, vicar general substitute.¹² Acest oficiu presupunea intermedierea legăturii între administrația centrală bisericească transferată temporar la Oradea și teritoriul arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș. În 1917, la revenirea de la Oradea, Nicolescu a fost reconfirmat în oficiul pe care-l deținea din septembrie 1916.

În plin război mondial, la 4 decembrie 1917, a avut loc sfințirea ca episcop de Gherla a lui Iuliu Hossu, eveniment măreț și solemn, la care a luat parte și Alexandru Nicolescu.¹³

La începutul anului 1918 situația Bisericii Greco-Catolice a devenit foarte dificilă în urma morții mitropolitului Victor Mihály de Apșa la Oradea (21 ianuarie 1918). În acest context, Alexandru Nicolescu este numit controlor al Administrației Centrale Capitulare, la 25 ianuarie 1918¹⁴. După moartea mitropolitului amintit, Alexandru Nicolescu, în calitate de vicar substituit, îl va ajuta la conducerea mitropoliei pe vicarul capitular, Vasile Suci.¹⁵

La sinodul electoral din mai 1918, Alexandru Nicolescu a fost unul dintre candidații pentru demnitatea de mitropolit, însă cel care a strâns cel mai mare număr de voturi a fost Vasile Suci.¹⁶

Canonicul Alexandru Nicolescu a avut o importantă contribuție la Marea Unire. În 4 noiembrie 1918, el s-a numărat printre cei care au pus bazele Consiliului Național Român din Blaj. În discursul pe care l-a susținut cu acea ocazie, Nicolescu sublinia: *A răsărit pentru toate neamurile soarele dreptății. Noi, românii, din Blaj, care am stat totdeauna în fruntea mișcărilor naționale, nu ne vom retrage nici acum de la postul de onoare. Doina tânguitoare a poetului Coșbuc, se schimbă acum în cântare de biruință. Poetul Mureșianu a avut dreptate când a spus să ne unim în cuget*

¹⁰ *Unirea*, anul XXVI, Blaj, 17 februarie 1916, nr. 15, p. 2.

¹¹ *Unirea*, anul XXVI, Blaj, 24 februarie 1916, nr. 18, p. 2.

¹² *Unirea*, anul XXVI, Blaj, 7 septembrie 1916, nr. 89, p. 1; Mirela Popa-Andrei (coord.), *Canonici*, p. 275.

¹³ *Unirea*, anul XXVII, Blaj, 11 decembrie 1917, nr. 74-75, p. 5.

¹⁴ Lucian Turcu, *Între idealuri și realitate. Arhidieceza greco-catolică de Alba Iulia și Făgăraș în timpul păstoririi mitropolitului Vasile Suci (1920-1935)*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2017, p. 242.

¹⁵ *Unirea*, anul XVIII, Blaj, 2 februarie 1918, nr. 8, p. 4.

¹⁶ *Unirea*, anul XXVIII, Blaj, 14 mai 1918, nr. 30, *passim*.

și simțiri. Evenimentele de azi confirmă adevărul profetic al acestor versuri. Să nu mai ezităm, în clipa când fiecare popor dispune liber asupra sorții sale. Azi suntem uniți cu toții în cuget și simțiri”.¹⁷ Conform unui ordin primit de la Consiliul Național Român Central de la Arad, la 11 noiembrie 1918, Consiliul Național din Blaj se transformă în Consiliul Național Român din comitatul Alba de Jos, canonicul Alexandru Nicolescu figurând printre membrii, fiind ales în importanta demnitate de vicepreședinte.¹⁸ Lui i-a venit sarcina să-i organizeze și să-i îndrume pe românii din zona Munților Apuseni. Astfel, această misiune descrisă ca *drum apostolic* i-a fost încredințată de Consiliul Național de la Blaj, cu acordul autorităților centrale de la Arad.¹⁹ Alexandru Nicolescu a colindat Țara Moților. La Zlatna, canonicul a sfințit steagul Gărzii Naționale, iar ulterior a mers în numeroase localități, inclusiv în centrele mai mari, precum Abrud și Câmpeni.²⁰ La 24 noiembrie 1918, în cadrul adunării electorale a cercului electoral Aiud, desfășurată la Blaj, canonicul Alexandru Nicolescu a fost ales delegat titular pentru Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918.²¹ Astfel, distinsul cleric blăjean a avut marea ocazie să participe la cel mai important moment al istoriei românilor. În cadrul evenimentului a fost ales membru al Marelui Sfat Național Român, organ provizoriu al puterii de stat din Transilvania cu rol legislative.²²

Contribuția lui Alexandru Nicolescu la cauza națională nu s-a finalizat o dată cu Marea Unire, având și o latură diplomatică. Alături de alți prelați greco-catolici (Vasile Lucaciu și Ioan Coltor), Nicolescu a fost membru al delegației României la Conferința de pace de la Paris desfășurată între ianuarie-iunie 1919. În același an a fost trimis pe lângă Sfântul Scaun ca procurator al bisericii românești din Roma, îndeplinind și oficiul de juriconsult în probleme ecleziastice al legației românești. La 4 februarie 1919 are loc la Blaj o conferință a episcopilor greco-catolici la care participă vicarul Vasile Suciuc și ierarhii Iuliu Hossu, Valeriu Traian Frențiu și Demetriu Radu, alături de canonici reprezentând fiecare dieceză, unde se

¹⁷ 1918 la români, vol. VII, p. 104.

¹⁸ *Ibidem*, p. 254.

¹⁹ *Ibidem*, p. 486.

²⁰ *Ibidem*, p. 487.

²¹ *Gazeta Oficială*, publicată de Consiliul Dirigent la Transilvaniei, Banatului și părților românești din Ungaria, Sibiu, 1/14 decembrie 1918, nr. 1, p. 4; *1918 la Români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România 1 Decembrie 1918*, volumul VIII, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 17-19.

²² Aurel Galea, *Formarea și activitatea Consiliului Dirigent al Transilvaniei, Banatului și ținuturilor românești din Ungaria (2 decembrie 1918-10 aprilie 1920)*, Editura Tipomur, Târgu-Mureș, 1996, p. 435.

decide, printre altele, trimiterea unui procurator la Roma, subiect deja dezbătut în cadrul Consiliului Dirigent, care hotărăște că cea mai potrivită persoană pentru acest oficiu este Alexandru Nicolescu.²³ Această instituție îi acordă lui Nicolescu 5.000 de coroane pentru misiunea la Roma, iar obligațiile clericului unit față de forul transilvan erau doar informative. Activitatea diplomatică a lui Nicolescu i-a fost înlesnită prin faptul că acesta era un poliglot, printre limbile pe care le cunoștea numărându-se engleza, franceza și italiana. Munca lui Alexandru Nicolescu la Roma a fost deosebit de benefică pentru poporul român. El a obținut din partea autorităților papale cinci locuri gratuite pentru tinerii români greco-catolici, care doreau să studieze la Colegiul Roman Luteran.²⁴ Misiunea sa în Cetatea Eternă a inclus și rezolvarea problemei parohiilor românești care au fost supuse în 1912 jurisdicției episcopiei de la Hajdúdorogh. Această chestiune spinoasă a fost rezolvată definitiv abia în 1934.²⁵

Între 14-16 mai 1919, la Cluj are loc Congresul preoțimii greco-catolice din provincia metropolitană de Alba Iulia și Făgăraș, la care participă peste 400 de preoți, iar președinți de onoare sunt aleși canonicii Alexandru Nicolescu și Octavian Domide.²⁶

Primul sinod al Bisericii Române Unită cu Romă de după Marea Unire a avut loc în iunie 1919, iar în cadrul acestuia, Alexandru Nicolescu este ales la conducerea comisiei administrative.²⁷

Alexandru Nicolescu a participat la primele alegeri organizate în România Mare (4-6 noiembrie 1919), candidând cu succes, din partea Partidului Național Român, în circumscripția electorală Blaj din județul Alba de Jos, pentru un post de deputat în primul parlament interbelic.²⁸

În luna aprilie a anului 1920, aflându-se încă la Roma, Alexandru Nicolescu a primit de ierarhia bisericească superioară, precum și din partea Consiliului Dirigent importanta misiune de a realiza un proiect de concordat cu Sfântul Scaun.²⁹

A revenit definitiv în țară în anul 1920, continuându-și munca și fiind activ pe diverse planuri. Alexandru Nicolescu nu a neglijat relația sa cu credincioșii, chiar dacă intensă sa activitate în țară și în străinătate îi

²³ Lucian Turcu, *Între idealuri și realitate*, p. 46.

²⁴ *Unirea*, anul XXXI, Blaj, 6 august 1921, nr. 32, p. 3.

²⁵ Lucian Turcu, *Între idealuri și realitate*, p. 372-373.

²⁶ *Ibidem*, p. 483.

²⁷ *Ibidem*, p. 487.

²⁸ *Gazeta Transilvaniei*, anul 80, nr. 218, 18 octombrie 1919, p. 2; *Monitorul Oficial*, nr. 171, 18 noiembrie 1919, p. 9640; *Unirea*, anul XXIX, Blaj, 5 noiembrie 1919, nr. 237, p. 2; *Unirea Poporului*, anul I, nr. 220, Blaj, 16 octombrie 1919nr. poporal 18, p. 2.

²⁹ Lucian Turcu, *Între idealuri și realitate*, p. 157.

consuma cea mai mare parte a timpului. Astfel, în zilele de 1 și 2 august 1921, el a condus o misiune poporală la Roșia Montană, alături de protopopul tractual local, Iacob Domșa.³⁰ În anul 1921, Alexandru Nicolescu a fost numit membru al Tribunalului disciplinar și spiritual interimar al Congregației religioase de femei de la Obreja.³¹ De asemenea, a condus și orfelinatul din această localitate.

În anul 1922 s-a produs marea schimbare în viața și activitatea lui Alexandru Nicolescu, când a fost numit episcop de Lugoj. Acest eveniment s-a produs într-un context destul de agitat pentru Biserica Greco-Catolică marcat de atentatul de la 8 decembrie 1920 din Senatul României, în urma căruia și-a pierdut viața episcopul greco-catolic de Oradea, Demetriu Radu. Episcopul de Lugoj, Valeriu Traian Frențiu a fost transferat în orașul de pe Crișul Repede, astfel că eparhia bănățeană a rămas pentru un timp vacantă. Nicolescu a fost numit episcop în ianuarie 1922. Noul ierarh a primit recunoașterea papei Pius al XI-lea în 25 februarie 1922. Pe plan intern, episcopul Alexandru Nicolescu a primit confirmarea regelui Ferdinand la 14 iunie 1922 în Sala Tronului din Palatul Regal de la București, în prezența prințului moștenitor Carol și a primului ministru al guvernului României, Ion I.C. Brătianu.³² Alexandru Nicolescu a fost hirotonit arhiepiscop la 18 iunie 1922 în Catedrala din Blaj de către mitropolitul Vasile Suceu.³³ Instalarea la Lugoj a avut loc la 16 iulie 1922.³⁴

Una dintre cele mai realizări ale episcopului Alexandru Nicolescu la Lugoj a fost pictarea Catedralei Coborârea Sfântului Spirit între anii 1928-1934 de către pictorul bănățean, Virgil Simionescu.³⁵ Inaugurarea noii picturi a avut loc la 7 octombrie 1934 în contextul congresului general al AGRU de la Lugoj, eveniment la care a participat regele Carol al II-lea, alături de primul ministru al guvernului, Gheorghe Tătărescu și alți oameni politici naționali și locali, precum și numeroase și importante fețe bisericești.³⁶

Având calitatea de episcop, Alexandru Nicolescu devine senator de drept și participă la dezbaterile ocazionate de adoptarea Constituției din 1923. Aceste discuții au început la 9 martie 1923, iar Biserica Greco-

³⁰ *Unirea*, anul XXXI, Blaj, 6 august 1921, nr. 32, p. 3.

³¹ *Unirea*, anul XXXI, Blaj, 17 septembrie 1921, nr. 38, p. 4.

³² *Unirea*, anul XXXII, Blaj, 17 iunie 1922, nr. 24, p. 1.

³³ *Unirea*, anul XXXII, Blaj, 8 iulie 1922, nr. 27, p. 2.

³⁴ *Unirea*, anul XXXII, Blaj, 22 iulie 1922, nr. 29, p. 1.

³⁵ Sergiu Șoica, *Biserica Greco-Catolică din Banat în perioada anilor 1920-1948*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2011, p. 46.

³⁶ *Ibidem*, p. 48.

Catolică prin vocea reprezentanților ei, episcopii Alexandru Nicolescu și Iuliu Hossu au pledat pentru egalitatea de tratament cu Biserica Ortodoxă.³⁷ La 14 martie 1923, episcopul Alexandru Nicolescu a ținut un discurs în Senat, în care s-a pronunțat pentru egalitatea de tratament a celor două biserici românești și a subliniat aportul Bisericii Greco-Catolice la cauza românească în Transilvania.³⁸ După cum se știe, demersul episcopului Nicolescu a rămas fără obiect.

În anul 1925, alături de mitropolitul Vasile Suci, episcopul Alexandru Nicolescu a participat la jubileul Anul Sfânt, iar ambii ierarhi au celebrat Sf. Liturghie în Catedrala Sf. Petru din Roma.³⁹ În calitate de episcop de Lugoj, la 14 august 1927, Nicolescu a sfințit biserica din satul Cheia, jud. Turda (azi jud. Cluj).⁴⁰

În calitate de episcop, Alexandru Nicolescu a contribuit la crearea în dieceza Lugojului a filialei AGRU, în ianuarie 1930.⁴¹ Alături de ceilalți episcopi greco-catolici, la 11 mai 1930, Alexandru Nicolescu a luat parte a punerea pietrei fundamentale a Colegiului Pontifical Pio Romeno din Roma, instituție de învățământ destinată formării teologice a tinerilor români.⁴² Luminarul ierarh s-a preocupat de existența lăcașurilor de cult din dieceza sa. La 20 iulie 1931, el a sfințit biserica din Racovița (azi în jud. Timiș).⁴³ A revenit aici în 8 septembrie 1931, la Sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului. Alexandru Nicolescu a participat la numeroase pelerinaje, în timpul păstorii sale. El a manifestat o grijă deosebită pentru Mănăstirea Prislop,⁴⁴ unde se organiza un important pelerinaj, în unele ocazii fiind prezent și ierarhul locului, așa cum s-a întâmplat în 13 mai 1934.⁴⁵ La scurt timp, la 6 august 1934, Nicolescu a condus pelerinajul de la Mănăstirea Plosca (jud. Hunedoara).⁴⁶

Dieceza de Lugoj a fost vizitată în 14 martie 1933 de către nunțiul papal în România, Angelo Maria Dolci, fiind foarte bine primit de episcopul Alexandru Nicolescu.⁴⁷

³⁷ Lucian Turcu, *Între idealuri și realitate*, p. 73.

³⁸ *Ibidem*, p. 76.

³⁹ *Ibidem*, p. 328.

⁴⁰ *Arieșul*, anul II, nr. 34, Turda, 21 august 1927, p. 2-3.

⁴¹ Sergiu Șoica, *Biserica Greco-Catolică*, p. 83.

⁴² *Ibidem*, p. 108.

⁴³ *Ibidem*, p. 98.

⁴⁴ Facem precizarea că ante 1948, Mănăstirea Prislop, devenită celebră pentru pelerinajele la mormântul părintelui Arsenie Boca, a fost un centrul monahal greco-catolic.

⁴⁵ Sergiu Șoica, *Biserica Greco-Catolică*, p. 96.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 99.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 121.

Potrivit legislației din perioada interbelică, toți ierarhii ambelor biserici românești erau senatori de drept. Unul dintre cele mai importante discursuri parlamentare ale episcopului de Lugoj, Alexandru Nicolescu a fost rostit la 1 decembrie 1934, în cadrul aniversării a 16 ani de la Marea Unire. În finalul alocuțiunii sale, ierarhul greco-catolic spunea: *Zi de 1 decembrie! Zi glorioasă a libertății noastre naționale. De atunci strălucește pentru noi, fiii neamului de dincolo de Carpați, până la plaiurile Tisei bălăie, sus pe zenitul cerului soarele fericirii ce nu se va șterge niciodată. [...] Amintindu-ne această zi neuitată, simțim că puterile noastre sufletești, renasc ca dintr-o sursă inepuizabilă de vigoare și sănătate, spre a putea înfrunta orice adversitate, și ne vin pe buze, la adresa celor ce ar voi să desfacă ceea ce Dumnezeu a împreunat, cuvintele: Murim mai bine în luptă cu glorie deplină, decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost pământ.*⁴⁸

Impresionanta carieră a lui Alexandru Nicolescu a atins apogeul o dată cu alegerea sa în cea mai importantă demnitate a Bisericii Greco-Catolice. La sinodul electoral din 7 mai 1935, episcopul de Lugoj, Alexandru Nicolescu a fost ales mitropolit al Bisericii Greco-Catolice, obținând un număr de 42 de voturi, față de contracandidații săi episcopul de Cluj-Gherla, Iuliu Hossu, 27 de voturi, episcopul de Oradea, Valeriu Traian Frențiu, 12 voturi și episcopul de Maramureș, Alexandru Rusu, 11 voturi.⁴⁹ Nicolescu a devenit conducătorul Bisericii Greco-Catolice într-o perioadă extrem de nefastă. Anii 1930 au marcat ascensiunea vertiginoasă și consolidarea totalitarismului nazist în Germania, precum și intensificarea presiunilor revizioniste asupra României. Pe de altă parte, în cadrul Bisericii Greco-Catolice situația era una dificilă, mai ales dacă luăm în calcul faptul că fostul mitropolit Vasile Suciu nu mai făcuse vizitații canonice din anul 1926, din cauza stării precare a sănătății. Alegerea și confirmarea lui Nicolescu a ridicat unele probleme, pe care considerăm că este foarte util a le prezenta. Astfel, în confirmarea noului mitropolit a intervenit factorul politic, monarhul și guvernul, care s-au opus. Acest fapt reiese chiar din paginile ziarului oficial *Unirea*, nr. 31 din 1 august 1936, care acuza guvernul că întârzie deliberat numirea deoarece dorește să instaleze pe lângă noul mitropolit un episcop coadjutor. Acesta era perceput că fiind omul de încredere al executivului, dar și o gravă imixtiune în treburile interne ale bisericii.⁵⁰ Întârzierea numirii și confirmării lui Nicolescu s-a datorat și

⁴⁸ Gheorghe Sbârnă, *Marea Unire în Parlamentul României*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2007, p. 176.

⁴⁹ *Unirea*, anul XLV, Blaj, 11 mai 1935, nr. 19, p. 3; *Unirea Poporului*, anul XVII, Blaj, 12 mai 1935, nr. 19, p. 3.

⁵⁰ *Unirea*, anul XLVI, Blaj, 1 august 1936, nr. 31, p. 1-2.

opoziției regelui Carol al II-lea, care-l prefera pentru oficiul de mitropolit pe episcopul de Gherla, Iuliu Hossu.⁵¹ Pe de altă parte, Alexandru Nicolescu avea dușmani chiar în interiorul bisericii, în persoana episcopului de Oradea, Valeriu Traian Frențiu. La 8 mai 1935, acesta i-a trimis o scrisoare nunțului Valerio Valeri, în care-l informa pe acesta de rezultatul sinodului electoral din mai 1935, Nicolescu fiind descris ca un om cu o viață morală exemplară, dar nu este potrivit pentru a administra corespunzător mitropolia, pentru că nu s-a descurcat nici când a fost episcop de Lugoj. Frențiu face un inventar al greșelilor lui Nicolescu, despre care spune că nu a fost iubit de preoții din dieceza Lugoj și îi reproșează că nu a participat la deschiderea lucrărilor Parlamentului, iar în Senat vorbea rar, numai când îi venea rândul, fiind mai mult preocupat de cărți, citit și scris.⁵² Concluzionând, Frențiu afirma că alegerea lui Nicolescu este un dezastru pentru biserică, iar Iuliu Hossu ar fi fost mult mai potrivit pentru demnitatea mitropolitană.⁵³ Un alt dușman al lui Alexandru Nicolescu era vicarul Victor Macaveiu, care avea o părere identică cu cea a episcopului de Oradea.⁵⁴

La nivel guvernamental, exista percepția că Alexandru Nicolescu era omul Partidului Național Țărănesc, în contextul în care guvernul era format de Partidului Național Liberal. În anul 1936, viziunea regelui și a guvernului față de Nicolescu s-au modificat, iar acesta a putut să își ia în primire demnitatea în care a fost ales.

Recunoașterea din partea papei Pius al XI-lea a venit în 29 august 1936, când a fost emisă bula de confirmare. Ulterior, la 15 septembrie 1936, alături de noul episcop de Lugoj, Ioan Bălan, Alexandru Nicolescu a depus jurământul de credință față de regele Carol al II-lea, într-o ceremonie desfășurată la Sinaia.⁵⁵ Întronizarea lui Alexandru Nicolescu la Blaj a avut loc la 20 septembrie 1936,⁵⁶ în contextul serbărilor jubiliare ale asociațiunii ASTRA, care marcau 75 de la crearea acesteia, ceremonii onorate cu prezența de regele Carol al II-lea și Marele Voievod de Alba Iulia, Mihai.

Una dintre cele mai importante biserici construite în perioada cât Alexandru Nicolescu a fost mitropolit de Blaj, este Biserica Buna Vestire

⁵¹ Andreea Rotche, *Sinoade electorale în arhidiecezan greco-catolică de Alba Iulia și Făgăraș-alegera și numirea mitropolitului Alexandru Nicolescu*, în *Din modernitate spre contemporaneitate. Studii istorice dedicate lui George Cipăianu la împlinirea vârstei de 75 de ani*, editori Virgiliu Țărău, Liviu Țărău, Ottmar Trașcă, Valentin Orga, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2017, p. 414.

⁵² *Ibidem*, p. 415.

⁵³ *Ibidem*, p. 416.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Unirea*, anul XLVI, Blaj, 19 septembrie 1936, nr. 38, p. 2.

⁵⁶ *Unirea*, anul XLVI, Blaj, 26 septembrie 1936, nr. 39, passim.

din Târgu-Mureș (cunoscută și sub numele de Catedrala Mică). Impozantul edificiu, construit între 1926-1936 după planul Bisericii Sf. Petru din Roma, a fost sfințit de Alexandru Nicolescu la 8 septembrie 1936 asistat de vicarul Victor Macaveiu, canonicii blăjeni Iacob Popa, Augustin Tătar, Ioan Moldovan, precum și de un sobor alcătuit din 80 preoți.⁵⁷ La impresionantul eveniment, la care Alexandru Nicolescu s-a aflat în prim-plan au mai participat protopopul greco-catolic de Târgu-Mureș, Elie Câmpean, protopopul ortodox Ștefan Rusu, ministrul industriei și comerțului și președintele AGRU (Asociația Generală a Românilor Uniți), Valer Pop, directorul despărțământului Târgu-Mureș al ASTRA, profesorul Ioan Bozdog, prefectul județului Mureș, Francisc Porubschi și primarul orașului, Emil Dandea.⁵⁸

În timpul păstoririi lui Alexandru Nicolescu, din cauza volumului mare de muncă au fost numiți doi vicari generali: Iacob Popa (fostul vicar foraneu de Făgăraș) și Victor Macaveiu (fost vicar capitular).

Un moment cu o deosebită importanță în timpul păstoririi mitropolitului Alexandru Nicolescu a avut loc la 9 mai 1937, când sub conducerea sa episcopii greco-catolici români Valeriu Traian Frențiu (Oradea), Iuliu Hossu (Gherla), Alexandru Rusu (Maramureș) și Ioan Bălan (Lugoj) au concelebrat Sfânta Liturghie Arhierescă de inaugurare a Colegiului Pontifical Pio Romeno de la Roma.⁵⁹

În toată perioada pontificatului său, mitropolitul Nicolescu a sfințit un mare număr de biserici. Nu este locul aici a le pomeni pe toate, însă exemplificăm aserțiunea noastră cu câteva momente alese de noi, din vara anului 1937. Astfel, la 20 iunie a sfințit biserica din Răzoare (sat în com. Miheșu de Câmpie, jud. Mureș), în 27 iunie a sfințit biserica din Vaidacuta (sat în com. Suplac, jud. Mureș), iar 29 iunie a consacrat biserica din Aiton (jud. Cluj).⁶⁰ În luna iulie a anului 1937, Alexandru Nicolescu a sfințit bisericile din Voșlobeni (jud. Harghita) la 11 iulie,⁶¹ Bicazu Ardelean (jud. Neamț) la 18 iulie, Dămuc (jud. Neamț) la 20 iulie și Sârmaș (jud. Mureș) la 25 iulie.⁶² Într-un cadru festiv, la 22 august 1937, Nicolescu a sfințit biserica din Cipăieni (jud. Turda, azi jud. Mureș).⁶³

⁵⁷ *Glasul Mureșului*, anul III, nr. 75, Târgu-Mureș, 13 septembrie 1936, p. 3; *Mureșul*, anul VII, nr. 11-12, Târgu-Mureș, 10 septembrie 1936, p. 4.

⁵⁸ Traian Bosoancă, *Din viața și activitatea avocatului dr. Aurel Baciu, participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia*, în *Apulum*, XXXIX, 2002, p. 551.

⁵⁹ *Unirea*, anul XLVII, Blaj, 15 mai 1937, nr. 20, p. 1.

⁶⁰ *Unirea*, anul XLVII, Blaj, 3 iulie 1937, nr. 27, p. 6.

⁶¹ *Unirea*, anul XLVII, Blaj, 17 iulie 1937, nr. 29, p. 3.

⁶² *Unirea*, anul XLVII, Blaj, 31 iulie 1937, nr. 31, p. 5.

⁶³ *Turda*, anul I, nr. 21, 26 august 1937, p. 1.

Evenimentele tragice ale anului 1940 (pierderea Basarabiei, a Bucovinei de Nord a Ținutului Herța, a Transilvaniei de Nord și a Cadrilaterului) l-au afectat profund pe mitropolitul Alexandru Nicolescu. La 20 august 1940, mitropolitul Nicolescu a fost numit consilier regal de regele Carol al II-lea,⁶⁴ Cu puțin timp înainte de intrarea oficială a României în cel de-Al Doilea Război Mondial, la 5 iunie 1941, Alexandru Nicolescu a încetat din viață la Blaj.⁶⁵

Marele ierarh Alexandru Nicolescu a avut o intensă activitate publicistică, sesizabilă, mai ales în perioada de dinainte să ajungă ierarh. A colaborat cu cele mai importante ziare românești din Transilvania, precum *Unirea* (Blaj), *Gazeta Transilvaniei* (Brașov), *Românul* (Arad), *Sionul Românesc* (Lugoj), iar în anul 1911 s-a numărat printre fondatorii ziarului *Cultura Creștină* (Blaj), unde a publicat o serie de articole. Dintre lucrările sale de autor amintim *Teologia Morală*, vol. I *Principii*, apărută în 1918 la Blaj. Meritele deosebite ale înaltului ierarh au fost recunoscute de statul român, iar Alexandru Nicolescu a fost decorat cu Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Cruce (1929), precum și cu Ordinul „Ferdinand”, în grad de ofițer, Ordinul „Steaua României”, în grad de Mare Cruce, Medalia „Răsplata Muncii pentru Biserică”, clasa I, Ordinul „Meritul Cultural”, clasa I.⁶⁶

⁶⁴ Ion Mamina, *Consilii de coroană*, Editura Enciclopedică, București, 2015, p. 166.

⁶⁵ *Unirea*, anul LI, Blaj, 7 iunie 1941, nr. 23, p. 1; *Unirea*, anul LI, Blaj, 14 iunie 1941, nr. 24, p. 1.

⁶⁶ Sergiu Șoica, *Biserica Greco-Catolică*, p. 46, 52-53.

CONSIDERATIONS REGARDING THE LIFE AND ACTIVITY OF THE GREEK-CATHOLIC METROPOLITAN ALEXANDRU NICOLESCU (1882-1941)

(Abstract)

Alexandru Nicolescu was a Romanian bishop of the Greek-Catholic Church. Born in Tulgheș, now Harghita County, he studied in Rome from 1898 to 1904, earning a doctorate in Philosophy and Theology. Returning to Blaj, he was sent as a missionary priest to North America. Once back in Transylvania, he taught of moral theology at the Blaj Theological Seminary. He was named Bishop of Lugoj in 1922. In 1935, he was elected Metropolitan of Alba Iulia and Făgăraș. Nicolescu served until his death, which was hastened by the beginning of World War II and Romania's loss of Northern Transylvania, events that strained his weak health.

Cuvinte cheie: Alexandru Nicolescu, Transilvania, Blaj, Biserica Greco-Catolică, Metropolitan.

Keywords: Alexandru Nicolescu, Transylvania, Blaj, Greek-Catholic Church, Mitropolit.